

VỚI CẢNH QUAN THIÊN NHIÊN TƯƠI ĐẸP VÀ KHO TÀNG VĂN HÓA - LỊCH SỬ GIÁ TRỊ, THÀNH PHỐ LẠNG SƠN THỰC SỰ LÀ NƠI LÝ TƯỞNG CHO PHÁT TRIỂN DU LỊCH. TUY NHIÊN, TRONG BỐI CẢNH PHÁT TRIỂN CHUNG CỦA CẢ TỈNH, DU LỊCH THÀNH PHỐ LẠNG SƠN VẪN CHƯA TÔ ĐẬM ĐƯỢC SẮC THÁI CỦA MÌNH TRONG VIỆC PHÁT TRIỂN SẢN PHẨM VÀ THƯƠNG HIỆU DU LỊCH. TRONG THẾ CẠNH TRANH VỚI CÁC ĐỊA BÀN LÂN CẬN, THÀNH PHỐ CẦN NHANH CHÓNG XÂY DỰNG SẢN PHẨM DU LỊCH ĐẶC THÙ VÀ TẠO ĐIỂM NHẤN CHO THƯƠNG HIỆU ĐIỂM ĐẾN.

Mẫu Sơn sớm thu. Ảnh: Bùi Vinh Thuận

Lửa trại. Ảnh: Đào Minh Xuyên

Xây dựng sản phẩm du lịch đặc thù cho Lạng Sơn

PGS.TS. PHẠM HỒNG LONG

Thế mạnh du lịch thành phố Lạng Sơn

Thành phố Lạng Sơn là trung tâm chính trị, kinh tế, văn hóa xã hội, là đầu mối giao thông của tỉnh Lạng Sơn, với nhiều tuyến đường giao thông huyết mạch chạy qua như quốc lộ 1A, quốc lộ 4B, tuyến đường sắt liên vận quốc tế Việt Nam - Trung Quốc; liền kề với khu tam giác năng động Hà Nội - Hải Phòng - Quảng Ninh; nằm trong quy hoạch phát triển hành lang kinh tế Lạng Sơn - Hà Nội - thành phố Hồ Chí Minh - Mộc Bài theo Quyết định 343/QĐ-TTg ngày 13/3/2015 của Thủ tướng Chính phủ. Thành phố Lạng Sơn cũng là đầu mối quan trọng nằm trong hành lang kinh tế Nam Ninh - Lạng Sơn - Hà Nội - Hải Phòng - Quảng Ninh trong

chiến lược "Hai hành lang - một vành đai kinh tế" giữa Việt Nam - Trung Quốc (Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch, 2019). Nhìn tổng thể, thành phố Lạng Sơn có nhiều điều kiện thuận lợi để phát triển du lịch như vị trí địa lý gần trung tâm gửi khách lớn; hạ tầng giao thông đa dạng và thuận tiện như đường sắt, đường bộ, nằm trong khu vực giao thương và có khả năng thu hút đầu tư mạnh... Bản thân thành phố Lạng Sơn cũng có những thế mạnh về tài nguyên du lịch. Xét theo định hướng ưu tiên phát triển sản phẩm du lịch trong quy hoạch tổng thể thì thành phố Lạng Sơn có những lợi thế về tài nguyên như sau:

Tài nguyên du lịch gắn với giá trị văn hóa

Thành phố Lạng Sơn có tiềm năng du lịch văn hóa khá đa dạng với nhiều di tích được xếp hạng, trong đó, các di tích kiến trúc nghệ thuật (đình, đền, chùa) chiếm số lượng lớn. Hiện nay, trên địa bàn thành phố Lạng Sơn có 28 điểm, di tích bao gồm: 6 di tích lịch sử; 2 di tích khảo cổ; 2 di tích danh lam thắng cảnh; 8 di tích kiến trúc nghệ thuật; trong đó có 13 di tích đã được xếp hạng quốc gia, 7 di tích được xếp hạng cấp tỉnh.

Từ hàng nghìn năm, bằng ý chí độc lập tự cường, nhân dân các dân tộc trong tỉnh đã phát huy, giữ gìn bản sắc văn hóa dân tộc, hòa nhập với cộng đồng các dân tộc Việt Nam. Ngày nay, những di sản văn hóa truyền thống Lạng Sơn đã trở thành nét tiêu biểu của nền văn hóa Việt Nam. Với những lợi thế về địa lý, truyền thống văn hóa sẵn có, văn hóa Lạng Sơn

→ đã tạo được nét chấm phá riêng, độc đáo, để lại ấn tượng sâu sắc trong lòng du khách mỗi khi đến với thành phố Lạng Sơn. Một số tài nguyên du lịch văn hóa tiêu biểu của thành phố Lạng Sơn cụ thể như:

Di tích lịch sử - văn hóa: gồm những công trình có giá trị phục vụ cho việc tham quan, nghiên cứu, học tập của đông đảo các tầng lớp nhân dân xứ Lạng và trong cả nước (chùa Tiên, chùa Tam Giáo, chùa Thành, đền Tả Phủ, đền Kỳ Cùng, Thành nhà Mạc...). Trong cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, thành phố Lạng Sơn đã xuất hiện nhiều di tích ghi dấu những chiến công, kỷ niệm những anh hùng như di tích lưu niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh, tượng đài đồng chí Hoàng Văn Thụ...

Lễ hội truyền thống: Lễ hội ở Thành phố Lạng Sơn nhiều về số lượng, phong phú về nội dung, loại hình. Đặc biệt, lễ hội thành phố Lạng Sơn vừa mang những đặc trưng của lễ hội cổ truyền Việt Nam, của vùng Việt Bắc vừa mang sắc thái riêng của vùng văn hóa xứ Lạng. Các lễ hội thường được tổ chức vào mùa xuân, vào tháng giêng hàng năm...

Văn hóa ẩm thực đặc sản: Thành phố Lạng Sơn mang trong mình một dòng văn hóa ẩm thực đặc biệt với những món ăn hấp dẫn, những món ăn dân dã nhưng lại mang đầy phong vị độc đáo, rất Lạng Sơn như: các loại xôi, bánh; măng nhồi; canh nấm; các món ăn chế biến từ cá (cá nướng, cá sấu); từ thịt (vịt quay, lợn quay, khau nhục, chân giò nhồi, gà tần, phở chua...). Cùng với đó là những đồ uống độc đáo của cộng đồng các dân tộc...

Các loại hình dân ca, dân vũ, điệu múa đặc sắc, trò chơi dân gian: gồm có hát dân ca Tây, Nùng; sinh làng (Nùng); hát lượn slương (Tây); cò lấu; đồng dao và trò chơi trẻ em; phương ngôn, tục ngữ; hát quan lang; câu đố dân gian; truyện kể Tây, Nùng. trong ngày vui, ngày tết và cả những dịp tụ họp sinh hoạt văn hóa tinh thần của cộng đồng. Ngoài ra, trong các lễ hội bao giờ cũng có những phần hội như các trò chơi, trò diễn mang đậm bản sắc văn hóa các dân tộc xứ Lạng...

Khu vực mua sắm phục vụ khách du lịch: thành phố Lạng Sơn từ lâu đã được biết đến

là trung tâm mua sắm đầu mối lớn giáp biên giới Trung Quốc. Trong những năm gần đây, thành phố Lạng Sơn lại được rất đông du khách biết đến thông qua loại hình du lịch mua sắm. Những chợ nổi tiếng mà khách du lịch thường hay lựa chọn là điểm đến khi đi du lịch thành phố như: chợ Kỳ Lừa, chợ Đông Kinh, chợ Chi Lăng, chợ đêm...

Trang phục: chủ yếu là cắt may từ vải bông tự dệt có nhuộm chàm; với nhiều kiểu cách khác nhau. Đặc trưng nữ giới Tây có trang phục áo dài (sửa lị); nữ giới Nùng cũng có áo dài năm thân như Tây nhưng khác về hoa văn, cách thắt lưng, thân áo ngắn hơn. Vì vậy, người Tây được các dân tộc khác gọi là cần sửa lị - người áo dài; người Nùng là cần sửa tần - người áo ngắn. Đặc trưng nữ giới Nùng còn có áo ngắn (Nùng cùm cọt, phàn sinh) với các hoa văn, họa tiết khác biệt. Áo của nam giới Tây là áo ngắn bốn thân, xẻ ngực, trước kia còn mặc áo năm thân dài đến gối, có thắt lưng trang trí; nam giới Nùng chỉ có áo ngắn bốn thân, xẻ ngực (chất khấu)...

Tài nguyên du lịch gắn với giá trị tự nhiên

Thành phố Lạng Sơn có tiềm năng du lịch tự nhiên với các tài nguyên tự nhiên điển hình có giá trị khai thác phục vụ du lịch cao. Cảnh quan Thành phố có những nét rất riêng, không giống thành phố nào ở Việt Nam như có núi, có sông, có hang động nằm ngay trong lòng thành phố.

Hệ thống hang động: Các hang động ở thành phố Lạng Sơn khá đa dạng, ở các bậc độ cao, độ dài khác nhau, trên các trần hang, vòm hang là một thế giới kỳ ảo những măng đá, nhũ đá, cột đá với những dáng hình thiên tạo vô cùng sinh động, đẹp mắt, khi phản chiếu ánh sáng rất lung lẫy, khi gõ vào phát ra các âm thanh như tiếng nhạc cụ trong một không gian tĩnh mịch, hư ảo. Hệ thống hang động là tài nguyên du lịch rất đặc trưng ở thành phố Lạng Sơn, hấp dẫn khách du lịch, trong đó điển hình có nhiều hang động ngoài giá trị tự nhiên còn gắn với các sự tích truyền thuyết như các động Nhị, Tam Thanh.

Theo Viện Nghiên cứu và Phát triển Du lịch (2015): “Sản phẩm du lịch đặc thù là những sản phẩm được xây dựng dựa trên giá trị đặc sắc, độc đáo/duy nhất, nguyên bản và đại diện của tài nguyên du lịch (tự nhiên và nhân văn) cho một lãnh thổ/điểm đến du lịch với những dịch vụ không chỉ làm thỏa mãn nhu cầu/mong đợi của du khách mà còn tạo được ấn tượng bởi tính độc đáo và sáng tạo”.

Thác nước: Thác Soong Cau nằm ở xã Quảng Lạc, cao trên 100m chảy theo vách đá thạch như một dải lụa trắng đầy thơ mộng và hấp dẫn. Dưới chân thác là con suối nhỏ chảy ra suối Quảng Lạc.

Núi, sông: Thành phố Lạng Sơn có nhiều núi, dãy núi khá đẹp và hấp dẫn khách du lịch như núi Tam Thanh, núi Nhị Thanh, núi Nàng Tô Thị, núi Đại Tượng, núi Phai Vệ. Bên cạnh đó là sông Kỳ Cùng đã đi vào tâm thức của nhiều người dân, khách du lịch với vẻ đẹp hiền hòa, thơ mộng, đang trở thành nguồn tài nguyên tự nhiên và nhân văn có giá trị phục vụ du lịch...

Các tài nguyên du lịch này đã và đang được khai thác, cấu thành các loại hình du lịch như du lịch tâm linh, du lịch văn hóa lễ hội... Tuy nhiên, các loại hình du lịch này được khai thác ở hầu khắp các địa phương, không phải chỉ riêng thành phố Lạng Sơn. Hơn thế, so với mặt bằng phát triển du lịch chung của cả vùng, thành phố Lạng Sơn chưa ghi được dấu ấn đối với du khách bởi nét riêng có, khác lạ trong trải nghiệm du lịch của địa phương mình. Dưới góc độ khách du lịch quốc tế, các điểm du lịch được biết đến ở miền Bắc là Sapa (Lào Cai), Mai Châu (Hòa Bình), Hạ Long (Quảng Ninh), Tràng An (Ninh Bình) hay Cát Bà (Hải Phòng). Dưới góc độ khách du lịch nội địa, ngoài vài điểm tâm linh thu hút khách vào mùa lễ hội theo quan niệm về tính “thiêng” của người Việt thì các điểm du lịch ở thành phố Lạng Sơn ít khi là sự lựa chọn. Điều này khiến thành phố Lạng Sơn cần nhìn nhận rõ ràng tiềm lực của mình để xác định chính xác vị thế trong chiến lược phát triển du lịch, tạo thế cạnh tranh vững chắc với các địa bàn trong tỉnh, cũng như các địa bàn khác trong vùng.

Xây dựng sản phẩm du lịch đặc thù cho thành phố Lạng Sơn

Trên cơ sở cách hiểu về “sản phẩm du lịch đặc thù” là việc tạo ra những trải nghiệm khác lạ cho du khách dựa vào nguồn lực riêng có của địa phương, dựa vào tiềm năng, thế mạnh cũng như những bất lợi, khó khăn của thành phố Lạng Sơn trong bối cảnh hiện tại, bài viết đề xuất cách thức xây dựng sản phẩm du lịch đặc thù cho thành phố Lạng Sơn dưới góc độ định hướng khai thác tài nguyên. Định hướng xây dựng sản

Làng văn hóa du lịch cộng đồng Quỳnh Sơn - Bắc Sơn. Ảnh: Bình Hồ

phẩm du lịch đặc thù cho thành phố Lạng Sơn cũng không nằm ngoài mục tiêu đã được xác định trong quy hoạch tổng thể phát triển du lịch tỉnh Lạng Sơn và đề án phát triển du lịch thành phố Lạng Sơn là du lịch văn hóa và du lịch gắn với các giá trị thiên nhiên.

Chính vì thế, **thứ nhất**, rất cần thiết phải tìm ra yếu tố riêng khác, tiêu biểu, đặc trưng cho thành phố Lạng Sơn, cho tỉnh Lạng Sơn để cấu thành hai loại hình du lịch ưu tiên trên. Theo đó, núi Nàng Tô Thị nằm trong quần thể danh lam thắng cảnh (Tam Thanh, Nhị Thanh, núi Nàng Tô Thị...) có thể trở thành một trong những sản phẩm du lịch đặc thù của thành phố Lạng Sơn và thương hiệu du lịch, tạo sức hút quảng bá du lịch cho thành phố Lạng Sơn.

Núi Nàng Tô Thị có hình tượng nàng Tô Thị vọng phu. Truyền thuyết về nàng Tô Thị đã đi vào tâm khảm người dân Việt Nam, thiên nhiên đã tạo ra hình tượng người mẹ bồng con đứng chờ chồng trên đỉnh núi cao, giữa khung cảnh thiên nhiên hùng vĩ, biểu tượng của lòng thủy chung, son sắt của phụ nữ Việt Nam. Nàng Tô Thị "xứ Lạng" không chỉ sống trong truyện kể dân gian mà còn xuất hiện trong lễ hội và trở thành tín ngưỡng thờ cúng của nhân dân. Chuyện Nàng Tô Thị sống mãi trong ký ức nhân dân, đá Vọng Phu Lạng Sơn nổi tiếng nhờ có những bài thơ đề vịnh của các nhà thơ danh tiếng như Nguyễn Trãi, Nguyễn Du...

Đây là lợi thế rất lớn cho Du lịch thành phố Lạng Sơn xây dựng sản phẩm du lịch tâm linh đặc thù vừa tồn vinh vừa bảo

tồn di sản, vừa góp phần cải thiện điều kiện kinh tế, văn hóa, xã hội cho địa phương. Đối với khách du lịch nội địa, cần giảm sự ảnh hưởng của tính thời vụ bằng việc tổ chức kết hợp với sản phẩm du lịch khác như mua sắm, ẩm thực, du lịch trải nghiệm cộng đồng vào thời gian ngoài mùa vụ. Đối với khách du lịch quốc tế, cần tạo ra sự dẫn dắt, thâm nhập để du khách được hiểu thông qua nhận thức và cảm xúc. Thương hiệu du lịch thành phố Lạng Sơn nhờ những điều này đã có sẵn những giá trị cốt lõi. Vấn đề của ngành Du lịch là đưa nó đến với thị trường một cách khoa học và nhân văn.

Thứ hai, thành phố Lạng Sơn từ lâu đã được biết đến là trung tâm giao thương biên mậu lớn nhất miền Bắc Việt Nam. Trong những năm gần đây, thành phố Lạng Sơn lại được rất đông du khách biết đến thông qua loại hình du lịch mua sắm. Thành phố Lạng Sơn có thể đẩy mạnh khai thác sản phẩm du lịch mua sắm biên mậu kết hợp với trải nghiệm các giá trị ẩm thực thông qua việc thăm những chợ nổi tiếng mà khách du lịch thường hay lựa chọn như: chợ Kỳ Lừa, chợ Đông Kinh, chợ Chi Lăng, chợ đêm... Điều này không chỉ tạo thêm sức hấp dẫn

đối với du khách quốc tế với điểm đến còn mang đậm sắc màu văn hóa bản địa mà còn khuyến khích sự tham gia ngày càng đông đảo của du khách nội địa, của chính người Việt để họ hiểu thêm, gắn bó thêm và thỏa mãn nhu cầu mua sắm, ăn uống của chính mình.

Ngoài ra, để đa dạng các loại hình và sản phẩm du lịch, thành phố Lạng Sơn cũng có thể khai thác đặc trưng của sông Kỳ Cùng cho các sản phẩm du lịch đường sông, hay du lịch MICE biên mậu, du lịch cộng đồng - nông nghiệp... Những sản phẩm này cũng vốn ít nhiều là thế mạnh của thành phố Lạng Sơn. ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Phạm Hùng (2017), Xác định sản phẩm du lịch đặc thù vùng Đồng bằng sông Hồng, Tạp chí Khoa học Xã hội và Nhân văn, Tập 3, số 3, trang 331-341
2. Viện Nghiên cứu và Phát triển Du lịch (2019), Đề án Phát triển du lịch thành phố Lạng Sơn giai đoạn 2019 - 2025, tầm nhìn đến năm 2030.
3. Viện Nghiên cứu và Phát triển Du lịch (2019), Quy hoạch tổng thể phát triển du lịch tỉnh Lạng Sơn giai đoạn 2011-2020, tầm nhìn đến năm 2030...

*Trường Khoa Du lịch học, Trường Đại học KH-XHNV Hà Nội